ਖ਼ਾਲਸਹਿ ਪੰਥ ਦੀ ਅਦਰਾਸ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਅਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ 52 ਹੁਕਮ

ਜੱਥੇਦਾਰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਨਤੀ-ਅਰਦਾਸ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੇਦਾਵਾ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਫਾੜ੍ਹਿਆ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਸ਼ਬਦ ਫਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦ ਅਰਜ਼+ਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਅਰਜ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਰਜ਼ੀ ਬੇਨਤੀ ਅਤੇ ਦਾਸ਼ਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰੱਖਣਾ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ। ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹਰ ਸੰਸਾਰਕ ਮੌਕੇ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਜਨਮ ਵੇਲੇ, ਮਰਨ ਵੇਲੇ, ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ, ਜੰਗ ਵੇਲੇ, ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸਿੱਖ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਅਰਦਾਸ ਹੋਵੇ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਰੀਰਕ,ਆਤਮਿਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰਫੁਲਤਾ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਜੋੜਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਰਸਾਏ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲੈਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੀਲਾ ਤੇ ਵਸੀਲਾ ਹੈ।

ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕਾਰਜ਼ ਦਾ ਆਰੰਭ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ---

ਕੀਤਾ ਲੋੜੀਐ ਕੰਮੁ ਸੁ ਹਰਿ ਪਹਿ ਆਖੀਐ॥
ਕਾਰਜ ਦੇਇ ਸਵਾਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਚੁ ਭਾਖੀਐ॥
(ਮਹਲਾ 4, ਅੰਗ 91)

ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਕਾਰਜ਼ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਕਰ ਕੇ ਸੁਆਰਨੇ ਹਨ---

ਸੁਖਦਾਤਾ ਭੈ ਭੰਜਨੋ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸਿ॥
ਮਿਹਰ ਕਰੇ ਜਿਸ ਮਿਹਰਵਾਨ ਤਾ ਕਾਰਜੁ ਆਵੈ ਰਾਸਿ॥
(ਮਹਲਾ 5, ਅੰਗ 44)

ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੇ ਦੂਜੀ ਸੰਗਤ ਜੁੜ ਕੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਰਦਾਸ ਨਿੱਜੀ, ਦੁਨਿਆਵੀਂ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਸੰਗਤੀ ਅਰਦਾਸ, ਪੰਥਕ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਤੇ ਭਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਿਤਨੇਮ ਮਗਰੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੋਲ ਆਮ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ---

ਸੇਈ ਪਿਆਰੇ ਮੇਲ, ਜਿਨਾਂ ਮਿਲਿਆ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਚਿੱਤ ਆਵੇ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ॥

ਅਸੀਂ ਆਮ ਤੌਰ ਪਰ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਭਾਵ, ਸੰਸਾਰੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰ-ਇੰਜ਼ੀਨੀਅਰ ਲੱਗ ਜਾਵੇ, ਕੋਈ ਕੋਠੀ ਪਾ ਲਵੇ, ਕੋਈ ਚੇਅਰਮੈਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇ, ਐਮ.ਐਲ.ਏ, ਮੰਤਰੀ-ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਖਦੀ ਹੈ--ਕੂੜ ਰਾਜਾ ਕੂੜ ਪਰਜਾ ਕੂੜ ਸਭ ਸੰਸਾਰ॥ ਰਾਜ ਮਿਲਖ ਸਕਦਾਰੀਆ ਅਗਨੀ ਮਹਿ ਜਾਲ॥

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਦੇ ਸਭ ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਰਦਾਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ (1) ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭੇਂਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। (2) ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਂਦਾ ਸੀ। (3) ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਸਰਹੰਦ ਫਤਹਿ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਹੰਦ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। (4) ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਈ ਜੰਗਾਂ ਅਤੇ ਜਮਰੌਦ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਫਤਹਿ ਕੀਤਾ ਸੀ। (5) ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਜੰਗ ਜਿੱਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਟੁੱਟੀ ਗੰਢੀ ਸੀ। ਧੰਨ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ, ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾਤਾ, ਧੰਨ ਤੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਧੰਨ ਤੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਵੱਡੀ ਹੈ।

ਜੋ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਏਹ ਨਾਮ/ਸ਼ਬਦ ਅਮੋਲਕ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਜੀਲ ਕੁਰਾਨ, ਵੇਦ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਪੁਰਾਣ, ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਮ ਦੀ ਉਪਮਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਨਾਮ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅੱਖਰ ਅੱਖਰ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ, ਨਾਮ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਆਤਮਿਕ ਸਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਾਮ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ। ਗੁਪਤ ਬਾਣੀ ਅਕੱਥ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਮੋਤੀ, ਸੋਨਾ ਹੁੰਮਾ ਪੰਛੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਮੁੱਲੇ ਹਨ। ਏਸ ਸਭ ਵਸਤਾਂ ਕਾਲੇ ਦੇ ਇਧੀਨ ਹਨ। ਇੰਦਰਪੁਰੀ, ਸ਼ਿਵਪੁਰੀ ਸਭ ਕਾਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਏਸ ਮ੍ਰਿਤ ਮੰਡਲ ਦਾ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਰਾਜ ਭੀ ਕਾਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜੋ ਕੱਲ੍ਹ ਸੀ, ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਔਰੰਗਜੇਬ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ, ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜ਼ੁਲਮ ਕਰ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਫਕੀਰ ਮਾਰੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ ਨੀਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿਣਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਦੀ ਕਬਰ ਦਾ ਦੀਵਾ ਗੁੱਲ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੀਣ ਪਾਣੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਚਰਨ ਪਏ ਹਨ, ਭੁੱਖਿਆਂ ਲਈ ਲੰਗਰ ਚਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝੁੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਦਾ ਲਈ ਅਮਰ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਬੰਦਾ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਹੈ।

ਲੱਖ ਚੌਰਾਸੀ ਮੇਦਨੀ ਸਭ ਆਵੈ ਜਾਸੀ॥
ਨਿਹਚਲ ਸਚ ਖ਼ੁਦਾਇ, ਏਕ ਖ਼ੁਦਾਇ ਬੰਦਾ ਅਬਿਨਾਸੀ॥

ਅਬਿਨਾਸੀ ਪੱਦ ਜਾਂ ਸੱਚ ਖੰਡ ਜਾਂ ਤੁਰੀਆਂ ਪੱਦ-ਚੌਥਾ ਪੱਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉੱਨਤੀ ਦੀਆਂ ਲੜੀਵਾਰ ਅਵਿਸਥਾਵਾਂ-ਪਉੜੀਆਂ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨੇ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਏਹ ਪੰਜ ਖੰਡ ਅੰਕਿਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਪਉੜੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਚਾਰ ਲਾਵਾਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪੰਨਾ 773-774 'ਤੇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੁੱਜੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਚਾਰ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ, ਸੱਚਖੰਡ ਨੂੰ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਅਭਿਆਸੀ ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ-ਸਟੇਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕਹੋ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਜਮਾਤਾਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਜਨਮ ਸਫ਼ਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੂਫ਼ੀ ਸਾਲਿਕ ਦੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਚਾਰ ਪੜਾਵ ਹਨ---(1) ਨਾਸੂਤ, (2)ਮਲਕੂਤ, (3) ਜਬਰੂਤ (4) ਮਾਰਫ਼ਤ ਹਨ।

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਜ ਖੇਡ ਏਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ---

(1) ਧਰਮ ਖੰਡ (2) ਗਿਆਨ ਖੰਡ (3) ਸਰਮ ਖੰਡ (4) ਕਰਮ ਖੰਡ (5) ਸੱਚਖੰਡ ਹਨ। (ਪਉੜੀ 37 ਵਿੱਚ ਕਰਮ ਖੰਡ ਤੇ ਸੱਛ ਖੰਡ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਦਰਜ਼ ਹਨ)

ਖੰਡ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਹਿੱਸਾ ਜਾਂ ਭਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਰ ਪੜਾਅ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਸੱਚ ਖੰਡ ਹੈ। ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਭਾਵ ਏਹੋ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੁਣ ਕਿਸ ਪੜਾਅ ਜਾਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੈ। ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ 34ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਤੋਂ ਖੰਡਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਖੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਧਰਮ ਖੰਡ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ-- ਕੁਦਰਤ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਰਿਯਾਦਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਰਾਤੀ ਰੁਤੀ ਥਿਤੀ ਵਾਰ॥ ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਪਾਤਾਲ॥
ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਧਰਤੀ ਥਾਪਿ ਰਖੀ ਧਰਮਸਾਲ॥ ਤਿਸਿ ਵਿਚਿ ਜੀਅ ਜੁਗਤਿ ਕੇ ਰੰਗ॥
ਤਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕ ਅਨੰਤ॥ ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ ਹੋਇ ਵੀਚਾਰੁ॥
ਸਚਾ ਆਪਿ ਸਚਾ ਦਰਬਾਰੁ॥ ਤਿਥੈ ਸੋਹਨਿ ਪੰਚ ਪਰਵਾਣੁ॥
ਨਦਰੀ ਕਰਮਿ ਪਵੈ ਨੀਸਾਣੁ॥ ਕਚ ਪਕਾਈ ਓਥੈ ਪਾਇ॥ ਨਾਨਕ ਗਇਆ ਜਾਪੈ ਜਾਇ॥

ਧਰਮ ਖੰਡ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਰਮ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅੰਦਰ ਰਾਤ-ਦਿਨ ਰੁੱਤਾਂ ਥਿੱਤਾਂ ਆਦਿਕ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸਮਝੋ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਕੁਦਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਣੀ, ਅਗਨੀ, ਹਵਾ ਸਭ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਇਹ ਧਰਤੀ, ਪਾਣੀ, ਅਗਨੀ, ਹਵਾ, ਆਕਾਸ਼ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਤੱਤ ਭੀ ਏਧਰ ਉਧਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਗੜਬੜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਸਭ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜੋ ਧਰਤੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਧਰਮ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸੱਚਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਤਿਥੈ ਸੋਹਹਿ ਪੰਚ ਪਰਵਾਨ॥" ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਨਾਮ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪੰਚ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਚੰਗਾ-ਮੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਲੇਖਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦਰਬਾਰ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਭਾਵ--ਕੱਚ ਪਕਾਈ ਓਥੈ ਪਾਇ॥ ਨਾਨਕ ਗਇਆ ਜਾਪੈ ਜਾਇ॥ ਕੱਚੇ-ਪੱਕੇ,ਨਕਲੀ-ਪਾਖੰਡੀ ਸਭ ਉਥੇ ਪਰਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਉਲ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੂਤੁ, ਭਾਵ ਦਇਆ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਧਰਮ ਦੇ ਥੰਮ ਹਨ। ਨਦਰੀ ਕਰਮ ਪਵੈ ਨਿਸਾਣ ਭਾਵ ਉਹ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਿਰਦੈ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨਿ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੱਥੇ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਦਾ ਨੀਸ਼ਾਨ, ਭਾਵ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵੱਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਲਾਂਵ ਵਿੱਚ ਭੀ ਏਹੋ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ 4 ॥ ਹਰਿ ਪਹਿਲੜੀ ਲਾਵ ਪਰਵਿਰਤੀ ਕਰਮ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥ ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵੇਦੁ ਧਰਮੁ ਦ੍ਰਿੜਹੁ ਪਾਪ ਤਜਾਇਆ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥ ਧਰਮ ਦ੍ਰਿੜਹੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਧਿਆਵਹੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਅਰਾਧਹੁ ਸਭਿ ਕਿਲ ਵਿਖ ਪਾਪ ਗਵਾਇਆ॥ ਸਹਜ ਅਨੰਦ ਹੋਆ ਵਡਭਾਗੀ ਮਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮੀਠਾ ਲਾਇਆ॥ ਜਨ ਕਹੈ ਨਾਨਕ ਲਾਵ ਪਹਿਲੀ ਆਰੰਭ ਕਾਜੁ ਰਚਾਇਆ॥ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ-ਮਰਿਯਾਦਾ ਵਿੱਚ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਲਾਂਵ-- ਸੰਖੇਪ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਨ ਨਾਨਕ ਦੂਜੀ ਲਾਂਵ ਚਲਾਈ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵਜਾਏ॥ ਸੰਗੀਤਮਈ ਇੱਕ ਰਸ ਧੁਨੀ ਅੰਦਰ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਤੀਜੀ ਲਾਂਵ--- ਬੈਰਾਗਮਈ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਹਰਿ ਤੀਜੜੀ ਲਾਵ ਮਨਿ ਚਾਉ ਭਇਆ ਬੈਰਾਗੀਆ ਬਲ ਰਾਮ ਜੀਉ॥ ਹਰ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਅੰਦਰ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਚੌਥੀ ਲਾਂਵ--- ਭਾਵ ਹੈ- ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਠਾਕੁਰਿ ਕਾਜੁ ਰਚਾਇਆ ਧਨ ਹਿਰਦੈ ਨਾਮਿ ਵਿਗਾਸੀ ਜਨ ਨਾਨਕ ਬੋਲੇ ਚਉਥੀ ਲਾਵੈ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਪ੍ਰਭ ਅਵਿਨਾਸੀ॥ ਇਹ ਸੰਪੂਰਨ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜੋਤਿ ਵਿੱਚ ਜੋਤਿ ਮਿਲਣਾ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਆਤਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਅਬਿਨਾਸੀ ਪੱਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਧਰਮ ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਜਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਲਈ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸ਼ਬਦ ਕਮਾਈ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਕਰ ਕੇ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਅਨੁਭਵੀ ਗੁਪਤ ਵੱਡੀ ਅਕੱਥ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੱਤਕ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਸੰਮਤ 1765 (7 ਅਕਤੂਬਰ 1708 ਈਸਵੀ) ਨੂੰ ਨਾਂਦੇੜ ਸਾਹਿਬ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸਮਾਪਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਅੱਗੇ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਗੁਰੂ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਾਵ ਹੈ---

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਰੇ॥
ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਹੈ ਸੇਵਕ ਜਨ ਮਾਨੈ, ਪਰਤਖਿ ਗੁਰੂ ਨਿਸਤਾਰੇ॥

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 52 ਹੁਕਮ ਭੀ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਢਾਡੀ-ਕਵੀਸ਼ਰ ਸਟੇਜਾਂ ਉੱਪਰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਉਹ 52 ਹੁਕਮ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਕਮ 28 ਅਤੇ 37 ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੁਕਮ 28 ਰਾਜਨੀਤੀ ਪੜ੍ਹਣੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਕਮ 37 ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਹੀ ਪੀਣੀ ਹੈ। ਨਾਹੀ ਪਿਲਾਉਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਪੰਥਕ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਇੱਕ ਨਸ਼ੇ ਉਪਰ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪੰਥ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਪੰਥਕ-ਸੱਚੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੀ ਵਾਂਗ-ਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਡੁੱਬਦੀ ਬੇੜੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਆਪਣੇ ਸੁੱਖ-ਆਰਾਮ ਤਿਆਗਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੌ ਸਾਖੀ ਵਾਕ ਹੈ॥ ਮਲੇਸ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਹੋਸੀ ਨਾਸ਼, ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਕਰਸੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹਰ ਜਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨੇਕ-ਭਗਤ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਾ.10॥ ਦੀਨਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਕਰੈ ਨਿੱਤ ਸੰਤ ਉਬਾਰ ਗਨੀਮਨ ਗਾਰੈ॥ 52 ਹੁਕਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ--

1. ਕਿਰਤ ਧਰਮ ਦੀ ਕਰਨੀ।
2. ਦਸਵੰਧ ਦੇਣਾ।
3. ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੰਠ ਕਰਨੀ।
4. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਣਾ।
5. ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ।
6. ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਣੇ।
7. ਪੰਜ ਕਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤ ਦ੍ਰਿੜ ਰੱਖਣੀ।
8. ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਭਿਆਨ ਕਰਨਾ।
9. ਧਿਆਨ ਸਤਿ-ਸਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕਰਨਾ।
10. ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ।
11. ਸਭ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵੇਲੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ।
12. ਜੰਮਣ, ਮਰਨ, ਵਿਆਹ ਅਨੰਦ ਸਮੇਂ ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਕੇ, ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ, ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ, ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ, ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤਾ ਕੇ ਅਤੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਾ ਰੱਖ ਕੇ ਉਪਰੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਾ ਦੇਣਾ।
13. ਜਦ ਤੱਕ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਵਰਤਦਾ ਰਹੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਅਡੋਲ ਬੈਠੀ ਰਹੇ।
14. ਵਿਆਹ ਅਨੰਦ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।
15. ਪਰ ਇਸਤਰੀ ਮਾਂ, ਭੈਣ, ਧੀ ਕਰ ਜਾਨਣੀ।
16. ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਫਿਟਕਾਰਨਾ।
17. ਜਗਤ ਜੂਠ ਤੰਬਾਕੂ ਬਿਖਿਆ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ।
18. ਰਹਿਤਵਾਨ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ।
19. ਜਿਤਨੇ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਕਰਨ ਦੇ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਲਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।
20. ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕਥਾ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਰੋਜ਼ ਸੁਣਨਾ ਤੇ ਕਰਨਾ।
21. ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ, ਚੁਗਲੀ ਤੇ ਈਰਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ।
22. ਧਨ,ਜੁਆਨੀ, ਕੁਲ, ਜਾਤਿ ਦਾ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।
23. ਮੱਤ ਉੱਚੀ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਰੱਖਣੀ।
24. ਸ਼ੁੱਭ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ।
25. ਬੁੱਧ ਬਲ ਦਾ ਦਾਤਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ।
26. ਕਸਮ, ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।
27. ਸੁਤੰਤਰ ਵਿਚਰਨਾ।
28. ਰਾਜਨੀਤੀ ਭੀ ਪੜ੍ਹਨੀ।
29. ਸ਼ੱਤਰੂ ਨਾਲ ਸਾਮ, ਦਾਮ, ਭੇਦ ਆਦਿਕ ਉਪਾਓ ਵਰਤਣੇ ਉਪਰੰਤ ਯੁੱਧ ਕਰਨਾ ਧਰਮ ਹੈ।
30. ਸ਼ਸਤਰ ਵਿੱਦਿਆ ਤੇ ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ।
31. ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਨੀ, ਪਰ ਭਰੋਸਾ ਦ੍ਰਿੜ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉੱਤੇ ਹੀ ਰੱਖਣਾ।
32. ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ।
33. ਰਹਿਰਾਸ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਕੇ ਖੜ੍ਹੋ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ।
34. ਸੌਣ ਸਮੇਂ ਸੋਹਿਲੇ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ।
35. ਕੇਸ ਨੰਗੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੇ।
36. ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਬੁਲਾਉਣਾ, ਅੱਧਾ ਨਹੀਂ।
37. ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਪੀਣੀ-ਪਿਆਉਣੀ।
38. ਭਾਦਨੀ (ਸਿਰ ਮੁੰਨੇ) ਨੂੰ ਕੰਨਯਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ, ਉਸ ਘਰ ਦੇਵਣੀ ਜਿੱਥੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਹੋਵੇ।
39. ਸਭ ਕਾਰਜ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆਂ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨੇ।
40. ਚੁਗਲੀ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜਨਾ।
41. ਕੌੜਾ ਬਚਨ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਨਹੀਂ ਦੁਖਾਉਣਾ।
42. ਦਰਸ਼ਨ ਯਾਤਰਾ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਕਰਨੀ।
43. ਬਚਨ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲਣਾ।
44. ਅਤਿਥੀ, ਪ੍ਰਦੇਸੀ, ਲੋੜਵੰਦ, ਦੁਖੀ, ਅਪੰਗ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜਥਾ ਸ਼ਕਤ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ।
45. ਧੀ ਦੀ ਕਮਾਈ-ਧਨ ਬਿਖ ਕਰ ਜਾਣਨਾ।
46. ਦਿਖਾਵੇ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ।
47. ਸਿੱਖੀ ਕੇਸਾਂ, ਸੁਆਸਾਂ ਸੰਗ ਨਿਬਾਉਣੀ। ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਮਾਨ ਜਾਣ ਅਦਬ ਕਰਨਾ।
48. ਚੋਰੀ, ਯਾਰੀ, ਠੱਗੀ, ਧੋਖਾ, ਦਗ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।
49. ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਕਰਨਾ।
50. ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ-ਕਹਿਣਾ।
51. ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ।
52. ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਇੱਕ ਰਸ ਵਰਤਾਉਣਾ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ-ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁਤਾਬਕ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਸਾਇਨਟੀਫਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਨੇ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ-ਪਰਾਏ ਮਰਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਤੋਂ ਏਡਜ਼ ਦਾ ਰੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੰਬਾਕੂ ਤੋਂ ਕੈਂਸਰ ਤੇ ਹੋਰ ਭਿਆਨਕ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਜੀ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਜਰ ਕੁਰਹਿਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਕੇ ਅਚਰਜ਼ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ, ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਸਭ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿਕ ਨਸ਼ੇ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹਨ। ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਦਾ ਪਾਲਣਾ ਔਖਾ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਹੈ, ਅਮੋਲਕ ਵਸਤੂਆਂ ਹੀਰੇ ਆਦਿ ਘੱਟ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਸ਼ੇਰਨੀ ਦੇ ਇੱਕੋ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਰੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਬੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਚੰਦਨ ਦੇ ਬੂਟੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ ਦੇਵੇਗਾ। ਦੇਹਧਾਰੀ-ਗੁਰੂ ਡੰਮ ਪਾਖੰਡੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਕਾਰਣ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਗੁਰੂਆਂ ਉੱਪਰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਤਲਾਂ-ਕਾਲੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਕੇਸ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸੇਵਕ ਭੀ ਸਿਗਰਟ- ਤੰਬਾਕੂ ਪੀਂਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਏਹ ਘਾਹ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਰੀਸਾਂ-ਨਕਲਾਂ-ਪਾਖੰਡ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੇਖ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਜੁੱਗ ਦੇ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕਹਿ ਕੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਬਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਖਾਤਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੋਕਟ ਗਿਆਨ ਚਰਚਾ-ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਨਤਾ ਦਾ ਧਨ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਏ.ਸੀ. ਭਵਨ ਉਸਾਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਐਸ਼ੋ-ਇਸ਼ਰਤ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਸਤਲੁਜ਼ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਗ਼ਲ ਰਾਜ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜ਼ੀਰਾਂ ਤੋੜਨ ਖਾਤਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ-- ਚਾਰੇ ਪੁੱਤਰ ਵਾਰੇ, ਪੰਜਵੀਂ ਮਾਤਾ ਵਾਰੀ, ਛੇਵਾਂ ਪਿਤਾ ਵਾਰਿਆਂ ਵੇ, ਸੱਤਵਾਂ ਆਪਾ ਵਾਰਿਆ। ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀਆਂ ਵੇ, ਦੇਣਾ ਕੌਣ ਦਊਗਾ ਤੇਰਾ। ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀਆਂ ਵੇ ਦੇਣਾ ਕੌਣ ਦਊਗਾ ਤੇਰਾ॥ ਵੱਡੀ ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ ਸਤਿਗੁਰ, ਧੰਨ ਤੇਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀ, ਧੰਨ ਤੇਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀ॥

ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਵਾਰ ਕੇ, ਆਖੇ ਮਿਤ੍ਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਹਾਲ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਜਾਨੀ॥

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ॥
ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ॥

ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ, ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ, ਤੇਰੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਆਉ ਅੱਜ ਬੇ-ਦਾਵਾ ਪੜਵਾਉ ਜਿੰਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਛੱਡੀ ਹੈ॥

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੈ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ (ਝਲੂਰ)
ਐਸ ਏ ਐਸ ਨਗਰ,
ਗਲੀ ਨੰ.5-ਏ, ਬਰਨਾਲਾ।
ਟੈਲੀਫੋਨ-01679-23816

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨ ਮੰਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਸਦਾ ਰਹਹਿ ਗੁਰ ਨਾਲੇ ॥ ੨੦ ॥

-ਲੜੀ ਵਾਰ-

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਭਲੇ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਵਣਜਾਰੇ ਹਨ ਜੋ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨ ਮੰਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਸਦਾ ਰਹਹਿ ਗੁਰ ਨਾਲੇ॥ ੨੦॥

ਅਰਥ : ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਮਨ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਰੂ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ।

ਭਾਵ ਅਰਥ : ਇਸ ਪਉੜੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਜਗਤ ਦੇ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਅਮੁੱਲ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦੇ ਕੇ ਸੱਚ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ।

ਵਣਜੁ ਕਰਹੁ ਵਣਜਾਰਿਹੋ ਵਖਰੁ ਲੇਹੁ ਸਮਾਲਿ॥
ਤੈਸੀ ਵਸਤੁ ਵਿਸਾਹੀਐ ਜੈਸੀ ਨਿਬਹੈ ਨਾਲਿ॥
ਅਗੈ ਸਾਹੁ ਸੁਜਾਣੁ ਹੈ ਲੈਸੀ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲਿ॥ ੧॥
ਭਾਈ ਰੇ ਰਾਮੁ ਕਹਹੁ ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥
ਹਰਿ ਜਸੁ ਵਖਰੁ ਲੈ ਚਲਹੁ ਸਹੁ ਦੇਖੈ ਪਤੀਆਇ॥ ੧॥ ੨੩॥

ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਸੁ ਵਖਰ ਕਉ ਲੈਨਿ ਤੂ ਆਇਆ॥
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ॥
ਤਜਿ ਅਭਿਆਨੁ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮੋਲਿ॥
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹਿਰਦੇ ਮਹਿ ਤੋਲਿ॥ ੫॥ ੧੫॥

-ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ 'ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ'

ਧਰਮ ਤੋਂ ਕਰਬਾਨ ਗੁਰੂ ਜੀ

ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਾਕਾ ਜਿਨਿ ਕੀਤਾ। ਸੀਸ਼ ਦੀਆ, ਪਰ ਸਿਰੁ ਨਾ ਦੀਆ। ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਕੀਏ ਕੁਕਾਜਾ। ਪ੍ਰਭ ਲੋਗਨ ਕਹ ਆਵਤ ਲਾਜਾ॥ ਸੂਰਾ ਸੋ ਪਜਿਚਾਨੀਐ, ਜੁ ਲਰੈ ਦੀਨ ਕੇ ਹੇਤੁ। ਪੁਰਜਾ ਕਟਿ ਮਰੈ, ਕਬਹੁ ਨ ਛਾਡੈ ਖੇਤੁ॥ ਸੱਚ ਤੇ ਝੂਠ, ਜ਼ਬਰ ਤੇ ਸਬਰ, ਗਿਆਨ ਤੇ ਅਗਿਆਨ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਤੇ ਬਦੀ ਦਾ ਸੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਜੰਗ ਹੁੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ 11 ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਨੇ ਪੰਡਿਤ ਹਰਦਿਆਲ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਜਨੇਊ ਦਾ ਦਿਨ ਪੱਕਾ ਕਰਕੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਤਾਂ ਪੰਡਿਤ ਹਰਦਿਆਲ ਜਨੇਊ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਧੰਨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜਨੇਊ ਕਿਉਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ? ਪੰਡਿਤ ਹਰਦਿਆਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਧਰਮ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਨੇਊ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਸੇ ਜਨੇਊ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮ ਲਾਹੁਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਏਸੇ ਜਨੇਊ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ :-

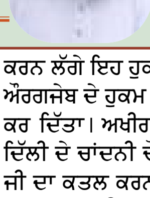

ਭਾਈ ਸੱਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਪਿੰਡ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਪੰਜਤੂਰ ਵਾਲੇ

ਤਗ ਕਪਾਹੁ ਕਤੀਐ ਬਾਹਮਣ ਵਟੈ ਆਇ॥
ਕੁਹਿ ਬਕਰਾ ਰਿੰਨ ਖਾਇਆ ਸਭ ਕੋ ਆਖੈ ਪਾਇ॥
ਹੋਇ ਪੁਰਾਣਾ ਸੁਟੀਐ ਭੀ ਫਿਰ ਪਾਈਐ ਹੋਰ॥
ਨਾਨਕ ਤਗ ਨ ਤੁਟਈ ਜੇ ਤਗ ਹੋਵੈ ਜ਼ੋਰ॥

ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਮੁੱਹਯਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਸੀ, ਨੇ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਆਲਮਗੀਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਰੱਖਿਆ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਜਨੇਊ ਲਹੁਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪੰਡਿਤ ਕੁਰਲਾ ਉੱਠੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਦੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਾਂਹ ਨਾ ਫੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਉਹ ਰੋਂਦੇ ਕੁਰਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਦੱਸਣ ਲੱਗੇ! ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਝ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੁਰਬਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਦੋ ਤੱਕ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਬਚਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਆਪ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਰ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ 11 ਹਾੜ 1732 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਭਗਤਗੜ੍ਹ, ਰੋਪੜ, ਕਬੂਲਪੁਰ, ਨਨਹੇੜੀ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਤਨਾਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸੈਫਾਬਾਦ ਜੋ ਹੁਣ ਬਹਾਦਰਗੜ੍ਹ ਹੈ, ਪਹੁੰਚੇ। ਇੱਥੇ 17 ਅੱਸੂ ਨੂੰ ਚੱਲ ਕੇ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਉਂਦੇ ਆਗਰੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਔਰਗਜੇਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਚੌਕੀ ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਜਿਸ ਚੌਕੀ ਤੇ ਉਹ ਖੁਦਾ ਜੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਭਾਵ ਰੱਬ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਸਾਡੀ ਈਨ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਉ।" ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਮਾਣੋਗੇ" ਗੁਰੂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣੇ ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਔਰਗਜੇਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਤੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਖੀਰ 13 ਮੱਘਰ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ 1732 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕੇ ਜਮਾਦਾਰ ਸੱਯਦ ਜਲਾਲ ਦੀਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਹੁਤ ਡਰਾਉਣੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਜਲਾਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੂਨੀ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਗਏ। ਖਲਕਤ ਕੰਬ ਉੱਠੀ ਅਤੇ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚ ਗਈ ਤੇ ਹਨ੍ਹੇਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਭੁਚਾਲ ਆ ਗਿਆ ਕੰਧਾਂ ਹਿੱਲਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਦਾ ਅਲਾਪ ਹੋਇਆ। ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ :-

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕੇ ਚਲਤ ਭਯੋ ਜਗਤ ਮੈ ਸੋਕ॥
ਹੈ ਹੈ ਹੈ ਸਭ ਜਗ ਭਯੋ ਜੈ ਜੈ ਜੈ ਸੁਰਲੋਕ॥

ਦਿੱਲੀ ਦਿਲ ਮੁੱਢੋ ਯੁੱਗ ਗਰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸਦਾ ਤਾਰੀਖ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਰਹੀ।

ਇਕ ਅੱਖ ਉਸਦੀ ਛਮ ਛਮ ਰਹੀ ਰੋਂਦੀ, ਇਕ ਅੱਖ ਉਹਦੀ ਖਿੜ ਖਿੜ ਹੱਸਦੀ ਰਹੀ।

ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਏਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਰਹੀ ਆਉਂਦੀ, ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਉੱਠ ਉੱਠ ਨੱਸਦੀ ਰਹੀ।

ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਤੇ ਸੇਵਾ-ਭਾਵ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ

ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉੱਚਾ ਸੁਣਦੇ ਹਨ, ਉਮਰ ਦੇ ਲਿਹਾਜ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੀ ਚੁਸਤੀ-ਫੁਰਤੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਗੁਰਦਿਆਂ ਦੇ ਪੱਠੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ (ਕੰਮ) ਹਨ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪਿੰਡ ਚੰਦ ਪੁਰਾਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੇਸਹਾਰਾ ਬਜੁਰਗਾਂ ਲਈ ਬਾਬਾ ਤੇਗਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਇਸ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਜਿੱਥੇ ਨਿਤਾਣੇ, ਨਿਆਸਰੇ, ਬੇਸਹਾਰਾ-ਬਜੁਰਗਾਂ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਹੈ ਉੱਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਤੀਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵੱਡਮੁੱਲੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਵਾਦਾਰ ਕਮਰੇ, ਸਾਫ਼ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ, ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਵੀ ਸਹੂਲਤ, ਪੱਖੇ, ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਘਰ, ਪਖਾਨੇ ਆਦਿ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ 47 ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਮਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਸਹਾਰਾ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਧੀਆਂ ਮੰਜੇ, ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਛਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਰਵਨ ਪੁੱਤ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਇੱਥੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਚੈੱਕਅਪ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਡਾਕਟਰ ਪੱਕੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਰ ਦਵਾਈ ਬੂਟੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇਸ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

-ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ.